

van één vrouwtje binnen het territorium van een mannetje. Elke keer dat het vrouwtje haar hol in- of uitging, probeerde het mannetje met haar te paren. In de gevallen dat de broedholten van de vrouwtjes ver van de mannetjes-territoria af waren gelegen, werd nooit een mannetje nabij de vrouwtjesholten gezien.

Hoewel er reeds het een en ander over de Bijenwolf bekend is, blijven nog vele vragen over de aanwezigheid en het gedrag van de Bijenwolf in Nederland onbeantwoord. Om

verdere gedragstudie te kunnen uitvoeren, is het nodig meer vindplaatsen van deze wespesoort te kennen. Het is belangrijk na te gaan of de gevonden verschillen met de Franse populaties incidenteel zijn of inderdaad op geografische raskenmerken berusten. Schrijvers dezes zullen het zeer op prijs stellen om van alle vindplaatsen (geïsoleerde vangsten of kolonies) een opgaaf te ontvangen, zodat nog dit jaar een oriënterend onderzoek ter plaatse kan worden gedaan. Bij voorbaat dank! Adres: Mythsteelaan 32 te Nunspeet; tel. 05771-397, b.g.g. 05771-293.

Litteratuur:

1. Leclercq, J., 1944. Fluctuations du degré d'abondance récemment observées chez certains Hyménoptères aculéates. Bull. Soc. Roy. Sc. de Liège 13: 262-267.
2. Simon Thomas, R. T., 1970. Het individueel merken van *Philanthus triangulum* (F.). Entom. Ber. 30: 149-152.
3. Simon Thomas, R. T. & A. M. J. Simon Thomas, 1972. Some observations on the behaviour of females of *Philanthus triangulum* (F.) (Hymenoptera, Sphecidae). Tijdschr. Entom. 115: 123-139.
4. Simon Thomas, R. T. & E. P. R. Poorter, 1972. Notes on the behaviour of males of *Philanthus triangulum* (F.) (Hymenoptera, Sphecidae). Tijdschr. Entom. 115: 141-151.
5. Tinbergen, N., 1932. Über die Orientierung von *Philanthus triangulum* Fabr. Z.f. vergl. Physiologie 16: 305-334.
6. Tinbergen, N., 1933. Uit het leven van de bijenwolf (*Philanthus triangulum* Fabr.). De Levende Natuur 38: 1-6 & 39-45.
7. Valkeila, E., 1952. Drei seltene Wespenfunde (Hym. Sphecidae). Ann. ent. fenn. 18: 48.
8. Zonderwijk, P., 1971. *Philanthus triangulum* Fabricius (Hym. Sphecidae). Entom. Ber. 31: 79.

Interpretatie van een drama met happy end

J. G. S. OVERMAAT

Jaren geleden deed ik, wandelend met enkele vrienden, een ervaring op die me nog lange tijd daarna heeft beziggehouden. Niet zozeer omdat het incident waarom het gaat zo'n sensationeel karakter droeg; mogelijk dat een ervaren duinwachter er nauwelijks aandacht aan zou hebben geschonken. Wat me geïntrigeerd heeft zijn vooral de psychologische vragen, opgeroepen door een reeks van gedragshandelingen. Vragen waarop ik tenslotte zelf een geheel sluitend antwoord heb trachten te vinden, zonder de pretentie

dat dit het enig mogelijke en juiste zou zijn. We liepen in een met thijm begroeide, grazige vlakte die zich golvend voortzette temidden van verspreide boomgroepen en struikformaties, een landschap dat vele van onze binnenduinen zo bijzonder aantrekkelijk kan maken.

Plotseling werden we opgeschrikt door een heftige beweging van een groep struiken vóór ons; het leek alsof een krachtige wervelwind het bosje door elkaar schudde. Zeer nieuwsgierig naar de oorzaak van dit, welis-

waar geluidloze tumult, holden we zonder verder nadenken op de plek af. Hadden we dit niet gedaan dan zou ons verhaal nu waarschijnlijk niet geschreven zijn.

Prompt hield de beweging op. Op de plaats gearriveerd ontdekten we echter niets dat enige opschudding kon hebben veroorzaakt. Totdat een van ons de goed gecamoufleerde Fazant zag liggen, een prachtige haan, languit op de grond, met uitgestrekte hals, gesloten ogen en zonder beweging. Op zo'n moment komen allerlei onzinnige en misschien ook zinnige vragen bij je op. Hadden we de vogel verrast tijdens zijn balts met een wijfje dat intussen ongezien had kunnen verdwijnen en lag hij nu in een appelflauwte? Of was hij aan een hartverlamming overleden? „Hield” de vogel zich misschien „dood” of drukte hij zich instinctief zoals het kuiken dit doet in ogenblikken van gevaar? Allemaal vragen die later niet meer ter zake bleken te doen.

Toen kwam iemand op de snuggere, en achteraf gelukkige gedachte het dier op te nemen, zonder zich te bekommeren om het eventuele risico van krabben en beten. Hij kwam niet ver want de vogel bleek met zijn hals, die slap neerhing, in een koperen strik te zitten waarvan de lus onder de halsveren verscholen ging.

Zo vlug als mogelijk was maakten we de strik los en legden de dode of bewusteloze haan weer plat neer op de grond, intussen de stroper vervloekend die het beest een dergelijke stomme verstikkingsdood had toegedacht.

Over de vogel heengebogen wachtten we af of hij toch nog bij zou komen. Het antwoord liet niet lang op zich wachten. Zachtjes begonnen de halszijden oscillerende bewegingen te maken, de ademhaling keerde terug en als nu zijn halswervels niet gebroken waren hadden we hem het leven gered. Nog even later opende hij één oog, zo waaks en

vief dat we aan zijn gezondheid niet meer twijfelden. Hij moest zich weer zo fit voelen als een hoentje. Maar dat oog sloot zich onmiddellijk weer. Voor de rest bleef de Fazant doodstil liggen. Het was of hij met ons een spelletje speelde. We begrepen er niets van. Maar toen we hem over zijn rug begonnen te strelen, schoot hij als een pijl uit de boog naar voren, vief galopperend als een paard voor een sulky, zijn vrijheid tegemoet. Naast onze voldoening over het redden van zulk een fraaie vogel, bleven we toch met enige vragen zitten. We kwamen er toen niet uit. En ook nu nog blijft er voor mij één onbeantwoord.

Als we de reeks van gedragshandelingen nog eens reconstrueren (en als leek in de dierpsychologie interpreteren) krijgen we het volgende beeld:

- Fase 1: de vogel raakt in een strik, trekt uit alle macht om zich hiervan te bevrijden maar voelt dat hij het hiermee maar erger maakt; naar adem snakkend geeft hij de tegenstand op en legt zich plat op de grond neer.
- Fase 2: plotseling ziet hij zijn grootste vijand naderen, krijgt de schrik, vergeet de strop en trekt deze zo ver dicht dat hij bewusteloos raakt.
- Fase 3: we rapen de bewusteloze vogel op, bevrijden hem van de koperen strik en leggen hem neer op de grond.
- Fase 4: de vogel komt weer bij maar maakt van de gelegenheid om te vluchten geen gebruik.
- Fase 5: als we het dier aanraken reageert het als in fase 2, maar nu met achteraf „onverwacht”? succes.

Tot en met fase 3 schijnt nu alles verklaarbaar. De problemen ontstaan pas in de vierde fase.

Waarom bleef de vogel toen liggen?

Een „helder” ogenblik scheen hiervoor ten laatste een plausibele verklaring te hebben

bezorgd.

Toen wij de haan van zijn strop bevrijdden was hij bewusteloos; *hiervan kon bij hem dus geen herinnering zijn achtergebleven*. Met andere woorden: toen hij bijkwam zat in zijn herinnering de strop nog om zijn nek. En de recente ervaring had hem al geleerd dat elke poging om zich te bevrijden de zaak alleen maar erger zou maken. Ergo: hij hield zich doodstil. Ondanks de onmiddellijke aanwezigheid van zijn vijand. Maar als deze hem aanraakt wordt het hem toch te gortig. Dat hij toen zowaar toch de benen kon nemen, was slechts een onverwachte bijkomstigheid.

Toch bevredigt deze uitleg me achteraf niet helemaal. Want welke „reden” had de vogel

om zijn ogen weer te sluiten? Toch zeker niet om minder last van de strop te hebben? Wilde hij zich instinctief dan toch „onzichtbaar” maken voor zijn vijanden? In dit geval zou het zich blijven „drukken” een andere betekenis hebben dan hierboven werd verondersteld. Dan was het niet de angst voor de verstikking, maar die voor de nabije aanwezigheid van de mens.

Een derde mogelijkheid is, dat hier geen sprake is van het een óf, maar van het een zowel als van het ander.

Hoe dan ook: het gedrag van de Fazant leek me intrigerend genoeg om het als hapje te presenteren aan de dierpsycholoog, die er mogelijk minder moeite mee zal hebben dan schrijver dezes.

Vragen en korte mededelingen

Franse Furie. Als medewerker aan de rubriek Natuur en Landschap van Boerderij-Magazine voor het Platteland vermocht ik niet voorbij te gaan aan de ten hemel schreiende trekvogelvangsten in België, nu eindelijk verboden, en aan de onweidelijke jacht in Frankrijk. In de nummers van 9 oktober 1968 en 16 februari 1972 van dit weekblad schreef ik hierover onder de koppen „Ontstellende vogelmoord in België” en „’t Zachte Zuidwesten winterwijkplaats voor vogels”. Daarop verkreeg ik van een Boerderij-abonnee van Nederlandse afkomst, geslaagd landbouwer in Frankrijk, tevens waar vogelvriend, uitvoerige inlichtingen over het ongebreidelde vangen en al maar neerknallen van vogels in het kustgebied van de Gironde.

Alvorens er zelf voor een reportage heen te gaan, wijdde ik aan dit ergerlijke uitroeien door minstens een paar miljoen Franse „jagers” alvast de volgende artikels: „Verfoeilijke verdelging van vogels” en „Winterse vogelhel in Frankrijk”, onder-

scheidenlijk in de Boerderij-nummers van 25 oktober en 8 november 1972. Dank zij de voortvarende huidige directeur van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels werd een fotocopy van laatstgenoemde aanklacht, met een gepeperde brief van hem, verzonden aan de Franse ambassadeur hier te lande en tevens aan het Secretariaat van het Europees Coördinatiecomité tegen de Vogelvangst, te Wilrijk (België). Op zijn beurt zond dit secretariaat het stukje, vergezeld van een protestbrief, aan de Franse minister voor de Bescherming van Natuur en Milieu.

Laat het maar protesten regenen! Allicht haalt het „frapper toujours” op den duur iets uit. Volgend maal wil ik hier iets vertellen over de vogelverschrikkingen van deze Franse Furie, die mij ter ore zijn gekomen.

Heteren,
Bretagnesingel 27.

Prof. Dr. D. M. DE VRIES.